

VALÓS TÉRBEN – AZ ONLINE TÉRÉRT

Networkshop 31: országos konferencia

2022. április 20–22.
Debreceni Egyetem

Szerkesztette: Tick József, Kokas Károly, Holl András

HUNGARNET Egyesület
Budapest, 2022



A kötet megjelenését támogatta az
Energiaügyi Minisztérium

Szerkesztette: Tick József, Kokas Károly, Holl András

Tipográfia és tördelés: Vas Viktória

Workshop

2022. április 20–22. Debreceni Egyetem, konferencia előadásainak közleményei

ISBN 978-615-82243-0-7

DOI: [10.31915/NWS.2022](https://doi.org/10.31915/NWS.2022)

Kiadja a HUNGARNET Egyesület
az MTA Könyvtár és Információs Központ közreműködésével
Budapest
2022

Borítókép: [freepik.com](https://www.freepik.com)

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	5
Lencsés Ákos: A nyílt tudomány pénzügyi vonatkozásai	7
Farkas Katalin: Centenáriumi média-adattár és virtuális kiállítás létrehozásának tanulságai az SZTE Klebelsberg Könyvtárban	13
Bódog András: A nyílt archívumi információs rendszer (OAIS) szabványának honosítása.....	20
Perlaki Attila: Oktatást segítő gamifikációs alkalmazások, mint szakdolgozati témák	27
Csapó Noémi – Dani Erzsébet: APPropó fejlődés – A Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár mobilapplikációja.....	32
Simon András: Integrált könyvtári rendszerek tranzakciós rekordjainak vizsgálata, a könyvtári állomány digitalizálásának tervezésekor.....	41
Németh Márton: Az OSZK Webarchívum nemzetközi kapcsolatai.....	58
Antal Péter: A mesterséges intelligencia kihívásai a XXI. század társadalmára	70
Hajdu Csaba – Szilágyi Zoltán: Modern robotikai technológiai ismeretek oktatása „Teljes spektrumú” oktatási módszerrel	77
T. Nagy László – Boda István Károly – Tóth Erzsébet: E-tananyagfejlesztés virtuális 3D környezetben.....	84
Palencsárné Kasza Marianna: Digitális átállás – Minőség – lehetőségek az EQAVET terén.....	92
Nagy Gyula: Nemzetközi kitekintés a felsőoktatási könyvtárak világára: a EUGLOH könyvtári workshopja	99
Babocsay Gergely: Az európai természettudományi gyűjtemények digitális integrációja: határ a csillagos ég.....	108
Somorjai Noémi: Egyenlőtlenségek a tudományos kutatás területén. Az amatőr kutatók szerepe	114
Molnár Dániel – Dani Erzsébet: Robotok a könyvtárban: Hogyan válhat a robotika a könyvtári mindennapok részévé?	122
Horváthné Felföldi Helga: Digitalizáció a szakképzésben. A Szakmajegyzékben szereplő szakmák digitáliskompetencia jártassági szintjeinek felülvizsgálata	130
Kalcsó Gyula: Ne csak útra csomagoljunk! Miért fontos a csomagolás a digitális megőrzésben?	138
Karsa Zoltán István – Szeberényi Imre: A CIRCLE felhő elmúlt évtizede	146
Bobák Barbara – Kasza Péter: Az MI lehetőségei a kora újkori filológiában: Johannes Michael Brutus <i>Rerum Ungaricarum</i> libri kéziratának digitális kiadása (esettanulmány)	154
Egyed-Gergely Júlia – Vajda Róza, Gárdos Judit – Horváth Anna – Meiszterics Enikő – Micsik András – Martin Dániel – Marx Attila – Pataki Balázs – Siket Melinda: Szociológia, kutatási adatok, mesterséges intelligencia: lehetőségek és tapasztalatok	161
Szemes Botond – Bajzát Tímea – Fellegi Zsófia – Kundráth Péter – Horváth Péter – Indig Balázs – Dióssy Anna – Hegedüs Fanni – Pantyelejev Natali – Sziráki Sarolta – Vida Bence – Kalmár Balázs – Palkó Gábor: Az ELTE Drámakorpuszának létrehozása és lehetőségei.....	170



Sebestyén Ádám: Az ELTEdata szemantikus adatbázis legújabb fejlesztései.....	179
Szlamka Erzsébet: Új trendek a tanulási eredmények tanúsításában	185
Tóth Máté – Héjja Balázs: Webshop indítása közkönyvtári környezetben.....	192
Etlinger Mihály – Hernády Judit: A kiadás hagyatéka / a hagyatéka kiadása: A Régi Magyar Költők Tárának hálózati kiadásáról.....	199
Varga Emese – Makkai T. Csilla: „Ki a fenének kell collstok?” A digitális szöveg rejtett mértékegységei	204
Dobás Kata – Fazekas Júlia: ITIdata – Egy irodalmi adatbázis fejlesztése Wikibase alapon és ennek hasznosítása Kosztolányi Dezső forrásjegyzékénél	211
Sörény Edina: Kézai Simon Program – digitális családi fotóarchívum.....	219
Fülöp Tiffany – Molnár Tamás – Hoczopán Szabolcs: Open Monograph Press e-könyvplatform a Szegedi Tudományegyetemen	227
Palkó Gábor: Mesterséges intelligencia, digitális bölcsészet, kulturális örökség: trendek és eredmények.....	235
Pergéné Szabó Enikő – Bátfai Mária Erika: A tudományos publikálás támogatása a Debreceni Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban	241
Csirmazné Rezi Éva: Nemzetközi kiadványazonosítók és kötelezpéldányok kezelése az OSZK OKP (Országos Könyvtári Platform) rendszerében	250
Alföldi István – Dióssy Anna Laura: Digitálisan született kutatási anyagok megőrzése: a relációs adatbázis mint born-digital objektum	262
Fekete Norbert: HTR-modellépítés és kézírásfelismerés nagyméretű, többszerzős szövegtörzsen. A Transkribus alkalmazása az Arany János hivatali iratokon.....	271
Horváth Péter – Kundráth Péter – Palkó Gábor: ELTE Népdalkorpusz – magyar népdalok gépileg annotált adatbázisa	276
Nagy György: IKT eszközök alkalmazása az alsó tagozatos környezetismeret órákon.....	284
Köpösdí Zsuzsa – Molnár Tamás: Multimédiás, interaktív és adaptív tananyagok létrehozásának lehetőségei H5P keretrendszerrel	289
Jankó Tamás: Munka 4.0 – Ipar 4.0 – Szakképzés 4.0 – : A digitális kompetencia jövőbeni fejlesztési útjai	296
Békésiné Bognár Noémi Erika – Nagy Andor: Megújuló könyvtári statisztika: az egységes adatstruktúra és a korszerű megjelenítés kialakításának útján	304
Bolya Máttyás: Kézírtos dallamlejegyzések feldolgozása MI-vel támogatott digitális környezetben	310
Maróthy Szilvia – Seláf Levente – Vigyikán Villó: Régi magyar verskorpusz összeállítása stilometriai és számítógépes metrikai kutatásokhoz	324
Szúcs Kata Ágnes: Kézírtos források transzformációinak lehetőségei a közgyűjteményekben.....	330
Fellegi Zsófia: A digitális filológia infrastruktúrái. A DigiPhil megújulásáról.	338
Mihály Eszter: Mi az a dHUpla? A Digitális Bölcsészeti Platform bemutatása.....	345
Nemeskey Dávid Márk – Palkó Gábor: Szemantikus névelém-azonosítás magyar nyelvű szövegeken (a HuWikifier bemutatása)	359

A digitális filológia infrastruktúrái. A DigiPhil megújulásáról.

Fellegi Zsófia

Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Irodalomtudományi Intézet

fellegi.zsofia@abtk.hu

1. Bevezetés

A Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézete 2014-ben indította el a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködésben digitális filológiai projektjét, a DigiPhil (A magyar irodalomtudomány filológiai portálja) szolgáltatást. 2021 májusától a szolgáltatás az Irodalomtudományi Intézet szakmai felügyeletével és keretei között működik tovább. Ezzel egy időben a Bölcsészettudományi Kutatóközpont konzorciumi partnerként csatlakozott a Digitális Örökség Nemzeti Laboratóriumhoz, és az együttműködés keretein belül megkezdődött a projekt szakmai és technikai átalakítása. A folyamat részeként a DigiPhil teljes technikai infrastruktúrája megújul, a szolgáltatás alapját az egyre szélesebb körben elterjedt szemantikus web technológia adja. A DigiPhil korábban kritikai kiadásokat informatizált,¹ ún. born digital kiadások számára nyújtott szakmai segítséget és publikációs platformot, valamint bibliográfiai adatbázist épített. A megújulás részeként, a korábbi tapasztalatokat továbbfejlesztve olyan virtuális, irodai szoftvert imitáló kutatókörnyezetet hozott létre, ahol egy kritikai kiadást készítő kutatócsoport online publikálásra kész, a standardoknak megfelelő jelölőnyelvi átíratot állíthat elő, bonyolult kódok írása nélkül. Így az ITI-ben és a partnerek által készülő kritikai kiadások esetén a nyomtatott kiadás státusza megváltozik, csupán egy adott verziója lesz a digitális kiadásnak, abból automatikusan előállítva. A DigiPhil nem csak a szolgáltatás mögött álló teljes infrastruktúrát alakítja át, hanem a TEI XML jelölőnyelvi átírat vizualizációjára szolgáló megjelenítő eszközt is lecseréli, amely így képes kiszolgálni a különböző filológiai elvek alapján készített kritikai kiadások egyedi igényeit.

A következőkben az átalakítás folyamata, a migráció nehézségei, az új szolgáltatások és rendszerek kapcsolata, valamint a legújabb fejlesztések kerülnek bemutatásra.

2. DigiPhil 1.0

Már a DigiPhil szolgáltatás kialakításakor, 2013-ban is számos olyan kritérium fogalmazódott meg, amelyek a mai napig hatással vannak a szolgáltatás működésére és fejlesztésére. Az egyik legfontosabb kritérium, hogy a DigiPhil infrastruktúrája megfeleljen a digitális kulturális örökség elvárásainak, amelyeket olyan nemzetközi intézmények, mint például az Europeana fogalmaztak meg. Ezek az elvárások a következők: platformfüggetlenség, nyílt forráskódú eszközök használata, metaadatszabványok használata és a nyílt hozzáférés biztosítása a kulturális örökséghez.

Aszolgáltatás kialakítása többlépcsős folyamat volt. Első lépésként ki kellett alakítani a kiadások alapját képező XML fájlokra egy olyan specifikációt, amely a Text Encoding Initiative ajánlását követi, annál azonban szűkebb. Ennek oka, hogy a TEI ajánlása rendkívül szerteágazó, egyes filológiai jelenségekre különböző jelölési lehetőséget biztosít, egy szolgáltatás fejlesztésekor azonban választani kell a lehetőségek közül. A DigiPhil specifikációja folyamatosan fejlődik,

1 A digitalizálás kifejezés nem elég kifejező a nyomtatásban megjelent kritikai kiadások adatgazdagított jelölőnyelvi átíratai, illetve az azokból készített kétrétegű PDF-ek közötti különbségek leírására, ezért, Palkó Gábor nyomán az *informatizálás* kifejezést használom a folyamat leírására. A fogalmak közötti különbségekről bővebben lásd: Fellegi Zsófia, *Átmenet az analógból a digitális filológiába: médiumváltás?: Madách Imre: Az ember tragédiája. Szinoptikus kritikai kiadás*, Helikon, 2021/I., 91.

annak érdekében, hogy ki tudja szolgálni a szolgáltatásban elérhető kritikai kiadások eltérő igényeit. A specifikációról készült dokumentáció hamarosan elérhető lesz a DigiPhil oldalán. Egy levelezés kiadás elkészítéséhez mind az XML fejlécében, mind a szövegtestben eltérő elemekre van szükség, mint egy genetikus kritikai kiadás, a szövegváltozatokat egy fájlban leíró jelölőnyelvi átíratában.

A kezdeti kísérleteket és teszteket² követően választottuk ki a szolgáltatás alapját képző, a repozitálást is lehetővé tevő infrastruktúrát. A Grazi Egyetemhez tartozó Zentrum für Informationsmodellierung, az Austrian Center for Digital Humanities (ACDH) tagja 2014. augusztus 27-én, az azóta a digitális bölcsészet és filológia nélkülözhetetlen eszközévé vált Github kód repositóriumban tette közzé,³ az akkor már évek óta saját, digitális filológiai céljaira fejlesztett eszközt, a GAMS (Geisteswissenschaftliches Asset Management System) alapját adó Cirilo-t szoftvert.

A Cirilo egyszerre alkalmas TEI XML átíratok, az arra vonatkozó és azokból kiolvasott metaadatok kezelésére, a vizualizációs stíluslapok implementálására.⁴ Az eszköz kiválasztása befolyásolta az infrastruktúra kiépítését, valamint maguknak a TEI XML fájloknek a felépítését is. A Cirilo rendszer alapját egy Fedora 3.6 repositórium adja, amelyben a digitális objektumok úgynevezett „context-object” viszonyban állnak egymással, az egyes „context”-ek, amelyek az egyes „object”-eket összekapcsolják pedig egymásba ágyazhatók. Az egyes kiadások egészét, vagy egy-egy részét reprezentáló TEI XML fájlok egy „context” alá sorolva alkottak egységet. A DigiPhil 1.0 szolgáltatásban ezért az egyes digitális kritikai kiadások úgy épültek fel, hogy a digitális objektumok, ami lehet egy teljes regény, vagy csupán egy vers jelölőnyelvi átírata, összessége rendelődött a kiadást jelentő kontextus alá. A TEI XML fájlok vizualizációjára a, szintén digitális bölcsészek által fejlesztett, Versioning Machine, bonyolult, sok helyen hiányosan dokumentált XSLT stíluslapokból álló eszközt használta a szolgáltatás. A DigiPhil hosszú éveken át fejlesztette és szabta testre a megjelenítő eszközt, azonban a Versioning Machine egyik legnagyobb hibáját nem sikerült orvosolni. Az eszköz, bár rendkívül stabilnak bizonyult, egy nagy méretű TEI XML fájlt rendkívül lassan volt képes csak megjeleníteni, ha egyáltalán meg tudott.

A munkafájlok és a publikált kiadások TEI XML fájljainak verziókövetése és archiválása kódrepositóriumokban történt. A kiadás készítésében részt vevő kollégák a munkafájlokat egy saját SVN szerverre mentették, onnan, az automatikus feldolgozást (például azonosítók kiosztása) követően, a DigiPhil zárt, Bitbucket git repositóriumába töltötték át. Erre azért volt szükség, mert a Bitbucket rendszerében az ingyenes hozzáférés korlátozott volt, egy-egy gyűjteményt mindössze öt személlyel lehetett megosztani. Ez a gyakorlat azonban rendkívül nagy odafigyelést és szakértelmet igényelt, magas volt az adatvesztés lehetősége.

A TEI XML struktúrája, mivel rendkívül széles kutatóréteg igényeire alakították ki, nem alkalmas az igazán strukturált adatkezelésre, így a személy- és helynevek, valamint bibliográfiai adatok leírására. A szolgáltatást ezért egy integrált könyvtári rendszer, a Koha⁵ egészítette ki, amely tartalmazta a Petőfi Irodalmi Múzeum névterét, valamint a Geotauruszt. Emellett a DigiPhil külső adatbázisokból (pl. OSZK, Humanus) automatikusan töltött be bibliográfiai adatokat, amelyeket a munkatársak a rendszerben bővítettek és javítottak (pl. Kosztolányi

2 A DigiPhil elsőként a SADE (Scalable Architecture for Digital Editions) akkoriban fejlesztett eszközét tesztelte, azonban akkor még nem állt a készültség megfelelő fokán.

3 A Cirilo dokumentációja az alábbi linken érhető el: <http://gams.uni-graz.at/archive/objects/o:gams.doku/methods/sdef:TEI/get?locale=de> (hozzáférés: 2022.09.20.)

4 A TEI XML fájlok vizualizációjára gyakran XSLT (Extensible Stylesheet) stíluslapokat alkalmaznak, amely automatikusan generálja az XML fájlból a megjelenítésre alkalmas HTML-t.

5 A DigiPhil könyvtári adatbázisa a teljes állásig az alábbi linken érhető el: <http://biblio.digiphil.hu> (hozzáférés: 2022. 09. 20.)



forrásjegyzék). A TEI fájlokban a felismert entitások a Koha-ban található besorolási rekordokkal lettek összekötve. Kiderült azonban, hogy egy könyvtári rendszer nem alkalmas a digitális filológiai igények kiszolgálására, a MARC21 szabvány túlzottan merev, ezért bizonyos filológiai adatok leírása, mint például a kéziratok közötti bonyolult viszonyrendszer, nem lehetséges.

A bonyolult és eltérő felépítésű TEI XML fájlokban történő keresés nem triviális feladat. A DigiPhil szolgáltatásban eleinte egy informatikus kolléga által fejlesztett Solr alapú, facettás keresőfelület tesztelése zajlott, azonban miután az együttműködés megszűnt, lehetetlenné vált megfelelő és megfizethető, a Solr-hoz értő szakembert találni. Ezt követően egy jóval egyszerűbb, és pont ezért kevésbé kifinomult rendszert épített a DigiPhil, amelynek az alapját egy ExistDB adta. Az ExistDB azonban nem kezeli jól a nagy mennyiségű XML fájlokat, a DigiPhil fejlődésével pedig a kezelendő XML fájlok száma lassan elérte a tízezres nagyságrendet.

1. ábra A DigiPhil Arany János kéziratkeresője

2. DigiPhil 2.0

A DigiPhil infrastruktúrájának megújítása égetővé vált, hiszen a digitális kritikai kiadások száma folyamatosan emelkedik, a filológusok közül egyre többen szeretnének elektronikus kiadást készíteni. A Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézetében készülő minden új kritikai kiadásnál elvárás, hogy eleve digitálisan, TEI XML alapon szülessen, a nagy múltú Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum (BSMRAe) sorozat minden új kiadása szintén a DigiPhil szakmai segítségével készül. Bár a digitális kritikai kiadások publikálása egyre elterjedtebb, továbbra is elvárás, hogy a digitális mellett nyomtatott formában is megjelenjenek a kiadások. A DigiPhil erre az igényre válaszul olyan algoritmusok fejlesztésébe kezdett, amelyek a kritikai kiadásokat reprezentáló TEI XML átíratokból automatikusan előállítja a nyomdai előkészítésre alkalmas formátumot. Az első ilyen kiadás Oláh Miklós levelezésének második kötete, itt az XML fájlokból LaTeX formátum jön létre.

A hosszú távú tervek között szerepel olyan algoritmus fejlesztése, amely a sokkal elterjedtebb, InDesign tördelőprogram által használt formátumot tudja előállítani.

A DigiPhil infrastruktúra megújulásának része az adatgazdagítás támogatására korábban használt könyvtári rendszer leváltása. A digitális filológia területén szinte adja magát, hogy a szemantikus web technológiáit integráljuk szolgáltatásainkba. Az elmúlt években egyre elterjedtebb Wikibase alapú rendszerek építése a kutatások támogatására.⁶ A DigiPhil a Digitális Örökség Nemzeti Laboratóriummal együttműködésben, a korábban az ELTE Digitális Bölcsészeti Tanszéke által épített ELTEdata-t vette mintául. Az adatszerkezet kialakításakor a csoport figyelembe vette a különböző adattípusok jellemzőit, valamint a külső rendszerekhez való kapcsolódási lehetőségeket. A rendszerbe első lépésként betöltjük a PIM névtérét, majd az ITI Bibliográfiai Osztálya által, részben retrokonverzióval,⁷ részben új gyűjtéssel létrehozott Magyar Irodalomtörténet Bibliográfiáját, ami mintegy 130.000 rekordból áll. A MIB névtérre fektetése, a szemantikus kapcsolatok kialakítása automatikusan zajlik a Qulto Kft.-vel együttműködésben. A földrajzi neveket a Wikidata rendszeréből azonosítjuk. Emellett a DigiPhil korábbi könyvtári rendszeréből áttöltjük a Kosztolányi forrásjegyzék, a Sajtótörténeti Bibliográfia, valamint az Arany János Bibliográfia, valamint az Arany kéziratkeresőben található adatokat. Ezen felül a rendszerben kéziratos hagyatékok metaadatai és a szövegek közötti szemantikus kapcsolatok is leképezhetők, míg egy szigorú, a MARC21 szabványt követő könyvtári rendszerben ez elképzelhetetlen lenne. A DigiPhil középtávú tervei között szerepel a TEI XML fájlok metaadatokat tartalmazó fejléceiből kiolvasni az adatokat és azokat is leképezni a rendszerben. Ezzel a lépéssel a kritikai kiadások adatai olyan szemantikus hálózatba rendeződnek, amely nemzetközi szinten is egyedülálló. Az ITIdata egyik legnagyobb előnye, hogy alkalmas heterogén források kezelésére, így olyan tudástár hozható létre, amely hiánypótló az irodalomtudományi kutatások területén.

Az infrastruktúra egy másik pillére a repozitórium, a DigiPhil a jövőben a Cirilo szolgáltatást a CERN által fejlesztett Invenio RDM repozitóriumszoftver váltja. Az Invenio RDM felel majd a TEI XML fájlok tárolásáért és vizualizációjáért. Az új keresőszolgáltatás szintén a repozitóriumban található fájlokat indexeli majd, szemben például az ExistDB-vel, ahol a fájlokat két helyen kellett tárolni. A nyers munkafájlok esetében szintén nagy előrelépés történt a korábbiakhoz képest. Miután a GitHub ingyenessé tette a felhasználók számára a korlátlan privát repozitórium létrehozását, a DigiPhil minden gyűjteményét migrálta a rendszerbe, így a munkafájlok és a publikált kiadások egy helyen érhetők el. Az Invenio RDM és a GitHub összekapcsolása lehetővé teszi a kritikai kiadást készítő munkatársak számára, hogy a munkafájlok vizualizációját egy zárt rendszerben lássák, ami jelentősen megkönnyíti a lektorálási folyamatot.

A DigiPhil új vizualizációs eszköze számos olyan problémára jelent megoldást, amelyeket a korábbi eszközökkel nem lehetett megoldani. A Versioning Machine, amelyet elsősorban az egyes szövegváltozatok egymás melletti megjelenítésére fejlesztettek, a TEI kódolás természetéből fakadóan olyan szövegeket generált, amelyek valójában abban a formájukban sosem léteztek. Az új megjelenítő eszköz egyik legfontosabb funkciója az úgynevezett „Minden verzió nézet”, amely nem bontja szét a szövegváltozatokat, hanem azokat egymás mellé helyezve, az adott szöveghelyen mutatja.

6 Az egyik legszemléletesebb példa a FactGrid (https://database.factgrid.de/wiki/Main_Page), amelyet az Erfurt-i Egyetemen működő Gotha Research Center szolgáltattat történészek számára.

7 A Magyar Irodalomtörténet Bibliográfiája tíz kötetes sorozatából két kötet feldolgozása történt meg eddig, a további kötetek egyelőre PDF formátumban érhetők el a honlapon: <http://www.iti.mta.hu/mib/> (hozzáférés: 2022. 09. 20.)

Verzió: Minden szövegváltozat

Összesen 5 verzió

Az ember trag<<ö>>édiája.* / AZEMBER TRAGÉDIÁJA*

<<d>> Drámai költemény.* / Drámai költemény.* / *

* / ÍRTA*

* / MADÁCH IMRE*

* / KIADTA A KISFALUDY-TÁRSASÁG. C * / *

* / (MÁSODIK TETEMESÉN JAVÍTOTT KIADÁS)*

* / PEST.EMICH GUSZTÁV, MAGYAR AKADÉMIAI NYOMDÁSZ* / PEST. EMICH GUSZTÁV SAJÁTJA.*

* / Pest, 1863. Nyomatott Emich Gusztáv magyar akad. nyomdásznál. C *

* / AZ EMBER TRAGÉDIÁJA. C * / AZ EMBER TRAGÉDIÁJA. C *

1

<<ö>> első szín.* / ELSŐ SZÍN.*

A mennyekben. Az úr* / AZ ÚR* dicstől környezetben
 trónján. Angyalok serege* / ANGYA- SEREGE* / ANGYALOK SE- REGE* térden.
 A négy főangyal* / NÉGY FŐANGYAL* a trón mellett áll. Nagy
 fényesség.* / Nagy fényesség.* / C

2. ábra Minta a DigiPhil új vizualizációjából

Ez különösen fontos az informatizált kiadások esetén, ahol a nyomtatott kiadás természete miatt számos eltérést nem jelöltek. Egy másik fontos újítás szintén a szövegváltozatokat tartalmazó kiadások vizualizációjára szolgál. A „Minden verzió nézet (egyszerűsített)” vizualizáció segítségével elrejtethők a kiadást készítő kutatók által nem relevánsként megjelölt szövegváltozatok,⁸ ezzel könnyítve a befogadást. Szemben a DigiPhil korábbi gyakorlatával, ahol korlátlanul lehetett egymás mellé helyezni a szövegdobozokat, a szövegváltozatokat maximum két ablakban lehet együtt olvasni. Ez egyrészt jelentősen felgyorsítja a szolgáltatás sebességét, másrészt egyszerűsíti az olvasást. A rendszerben ezen felül lehetőségünk van olyan annotációk készítésére és megjelenítésére, amelyek a jelenkor szakértőinek a régi, elavult kritikai kiadásokra vonatkozó megjegyzéseit tartalmazza. Új kritikai kiadásokat készíteni a régiak helyett rendkívül sokáig tartana, azonban ezzel a megoldással a tudomány legfrissebb megállapításai is feltüntethetők, anélkül, hogy a kritikai

8 Egyes kritikai kiadásokban előfordulhatnak olyan eltérések, amelyek például a korabeli nyomdai eszközkészlet hiányából fakadnak. Ezeknek a jelölésére, szemben a nyomtatott kiadásokkal, természetesen lehetőség van a digitális kiadásban, azonban az átlagos felhasználó számára ez jelentősen megnehezítené a befogadást.

kiadást reprezentáló TEI XML-t megváltoztatnánk. A GitHub-bal való összekötésen túl, egy egyszerűsített nyomtatási nézet segíti a lektorálást, illetve az összes információ egy lapon történő megjelenítését.

Az eljátszott öregség

{Ahogy}¹ {A hogy}²
 nőnek az árnyak,
 Ahogy fogynak az
 {esték},¹ {esték}²
 {Úgy}¹ {Ugy}²
 fáj jobban és jobban
 Az eljátszott öregség.

¹ A szöveg státusza: Kritikai kiadás
² A szöveg státusza: Nyugat

Ez az én két vén
 {szemem}³ {szemem},⁴
 Habár sok szépet látott,
 Mosolygós öreg
 {úrként}³ {urként},⁴
 Nem látja a világot.

³ A szöveg státusza: Kritikai kiadás
⁴ A szöveg státusza: Nyugat

3. ábra A DigiPhil nyomtatási nézete

A DigiPhil új, rendkívül kifinomult keresőszolgáltatást fejleszt, amelynek több olyan funkciója is lesz, amelyek Magyarországon egyedülállóak. A keresőfelületen a metaadatokban való facettás keresésen túl lehetőséget biztosítunk a teljes szövegű keresésre, akár az egyes szövegváltozatokra szűrve, illetve a találati listában megjelenítjük, hogy mely szövegváltozatban olvasható a keresett szövegrész.

luci*

Összetett keresés

2 találat [↔](#) lista rendezése Alapértelmezett rendezés 10

1. Rózsa és Ibolya [☰](#)

kiemelés [^](#)

Szöveges tartalom:

- o.ajom3-ek.tei.xml(A kritikai kiadás szövege): Lucifer, a hajnalcsillag, lesz. A . J.
- o.ajom3-ek.tei.xml(Kézirat): Lucifer, a hajnalcsillag, lesz. A . J.
- o.ajom3-ek.tei.xml(Pesti Divatlap szövege): Lucifer, a hajnalcsillag, lesz. A . J.

2. Az ember tragédiája, szinoptikus hálózati kritikai kiadás – Második szín. [☰](#)

Szerző: Madách Imre

kiemelés [^](#)

Szöveges tartalom:

- mi-aet.genetikus.ll.tei.xml(Madách kézirata: Madách Imre és Arany János javításaival módosított szöveg): Luci Lucifer..., Luci Lucifer..., Luci Lucifer. A szél gallyakat ráz..., Luci Lucifer..., Luci Lucifer.
- mi-aet.genetikus.ll.tei.xml(Első kiadás): LUCIFER..., LUCIFER..., LUCIFER..., LUCIFER..., LUCIFER.
- mi-aet.genetikus.ll.tei.xml(Második, javított kiadás): LUCIFER..., LUCIFER..., LUCIFER..., LUCIFER..., LUCIFER.

4. ábra A DigiPhil keresőszolgáltatása



Ennek a sok komponensű, a digitális filológia és a szemantikus web elvárásainak megfelelő infrastruktúrát egy könnyed Wordpress alapú weboldal felől érhetjük el, ahol az egyes digitális kritikai kiadások a digitális objektumokból épülnek fel, szerkezetük valójában egy keresés eredménye. Így lehetőségünk van különböző megközelítésmódok biztosítására a felhasználó számára, líra esetében például kronologikus, vagy ciklusokba rendezett tartalomjegyzéket előállítva, mindezt automatikusan. A DigiPhil átállása az új infrastruktúrára folyamatos, a folyamat előreláthatólag 2022 végéig lezárul.